

Õppemaksust pole pääsu

Eesti üliõpilaskond on viimase kümne aastaga peaaegu kahekordistunud, kuid ülikoolide akadeemilised ja rahalised võimalused neid harida on suuresti samaks jäänud. Riik käib ühele noorele inimesele kõrghariduse andmiseks aastas välja keskeltläbi 20 000 krooni, mida on viis-kuus korda vähem kui Lääne-Euroopa ülikoolides. Kui tahame rahvusvahelisel tasemel kõrgharidust, ei ole õppemaksu kehtestamisele tõenäoliselt alternatiivi.

Juba kaks aastat tagasi, haridusminister Mait Klaasseni ajal oli valmis seaduseelnõu, mille kohaselt pidanuks kõik üliõpilased 1998. aasta sügisest osa õppekulusid ise tasuma. Õppemaksuks pakutud 5000 krooni aastas oleks esialgsete arvutuste kohaselt kõrghariduse eelarvet kasvatanud 20% võrra. Õppemaksu kehtestamise mõte jäi toona siiski soiku, nagu ka kavatsus luua ülikooliõpinguteks piisav õppelaenude ja -stipendiumide süsteem.

Tasuline õpe on sellest hoolimata võimust võtnud, sest avalikud ülikoolid on jõudsalt maksulisi õppekohti loonud. Peale erakõrgkoolide kasuks otsustanud noorte maksab täna õppemaksu ligi kolmandik avalike ülikoolide tudengitest. Paljudel erialadel on see ainus võimalus Eestis kõrgharidust saada. See- ga tähendaks õppemaksu kehtestamine osale üliõpilastest vaid tegelikkuse seadustamist.

Tasulisi õppekohti luues tulevad avalikud ülikoolid vastu nõudlusele kõrghariduse järele, kuid näevad selles ka võimalust suuremat turgu hõivata. Siit ka kahtlustused, et ülikoolid võtavad tasulistele kohtadele valikuta õppima kõik, kes vaid küsitud rahasumma ära maksavad.

**” Kohustus õppemak-
su maksta oleks
kõigil, kuid selle täitmi-
seks on vaja luua õppe-
laenude, stipendiumide
ja toetuste süsteem.**

Kui kohustus õppemaksu maksta on kõigil, kes sisseastumissõela edukalt läbivad, ei ole sellisteks süüdistusteks põhjust.

Tasulistel kohtadel majandus- ja õigustudengid maksavad praegu oma õpingute

eest kuni 40 000 krooni, mis on pea kolm korda rohkem kui riik samale ülikoolile sama eriala õpetamiseks eraldab. Samas tasub lepinguline füüsika tudeng vaid murdosa summast, mida ülikool tema õpetamiseks kulutab. Järelikult tuleb ülikooli sees raha radikaalselt ringi mängida, mis vaevalt kõrghariduse kvaliteeti tõstab. Ühtne õppemaks vähendaks liigsuuri hinnakääre erialade vahel.

Tasulise kõrghariduse seadustamine ei pea sugugi tähendama, et ülikooli pääsevad rikkad, mitte võimekad. Kohustus õppemaksu maksta oleks kõigil, kuid selle täitmiseks on vaja luua õppelaenude, stipendiumide ja toetuste süsteem. Suurema osa kõrghariduse kuludest jääb niikuinii maksumaksjate kanda.

Õppemaksuga, ka sümboolses suuruses õnnestub tõenäoliselt kõrgharidust kosutada, kuid ainult siis, kui eelnevalt on selgeks tehtud, milleks ja kuidas lisanduvat raha kasutatakse.